

1892-06-27

AFSENDER

Emil Hannover

MODTAGER

Johan Rohde

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Sprog:

Dansk

Dateringsbegrundelse:

Datering i brev

Afsendersted:

Silkeborg

Arkivplacering:

Den Hirschsprungske Samling

DOKUMENTINDHOLD

Emil Hannover er ved at gå ud af sit gode skind på Silkeborg Kuranstalt, hvor han opholder sig med sin hustru for at hendes helbred kan bedres: Maden er stegt i fedt eller begramset af et utal af hænder, overlægen en uvidende laban, selskabet idiotiserende, vejret modbydeligt. Hannover fortsætter sine jeremiader i en omtale af sit uvenskab med ægteparret Slott-Møller, som han har erfaret, har "ophidset" J.F. Willumsen til at tage afstand fra sig. Han indskærper overfor Johan Rohde, at denne bør holde fast i sit løfte om ikke at rage uklar med kunstnerparret, da uvenskab med dem er en udpræget ubehagelig affære.

TRANSSKRIFTION

Silkeborg Kuranstalt

27-VI-92.

Kjære Rohde,

De finder det sikkert utaknemligt af mig, at jeg ikke paaskjønner Deres lange Breve og interessante Optegnelser ved at skrive lidt hyppigere til Dem.

Grunden til, at De saa sjældent hører fra mig er dog ikke Mangel paa Taknemlighed, men kun den ualmindelig sløve og idiotiserede Tilstand, i hvilken min Forstand er ... kommen i Omgivelserne herovre. Mit Arbejde har jeg næsten helt lagt bort i Følelsen af denne Tilstand. Dagene gaaer, uden at jeg véd hvorledes, med at bade og spise og spadsere og snakke med et Par af de mindst idiotiserende Exemplarer af Gæsterne. Mellem disse føler jeg mig mest tiltalt af en gammel Herredsfoged fra Hjørring, og han er dog Højremand, hvoraf De kan slutte Dem til min Nøjsomhed

[2]

Min Kone er tiltagen et Par Pund i Vægt, men ellers mærker hun ingen synderlig Forandring.

Endnu véd jeg ikke, om vi midt i
næste Maaned tager til Norge,
eller om vi bliver her. I sidste Fald
har jeg dog faaet tilstaaet en lille
Ferie for at tage til Kjøbenhavn
og faa forfrisket min Hjærne. Den
varme Sommer, som De tiltroer
os at have haft, har ikke været
videre varm, siden vi kom hertil;
eller rettere sagt: her har været
hundekoldt, og regnet har det, og
modbydeligt har der været udenfor.
Og indenfor har vi det saa smaat,
at vi ikke kan klæde os paa om
Morgenen uden at sætte Møblerne
(det er forresten kun to Stole) op i
Sengene, og Maden bliver stegt i
Fedt, og Vinen kan ikke drikkes,
og Osten er begramset at 150 Hænder,

[3]

og Overlægen er en uvidende Laban, –
kort sagt: her er hjemligt og hyggeligt og
uhyre nationalt.

Fra min Broder skal jeg sige Dem, at
han havde sendt Dem Regningen for
Katalogens Trykning,¹ da han et Sted
havde læst i en Avis, at De var
hjemkommen. Han beder mig tilføje,
at det aldeles ikke haster med Betalingen.
De skal have Tak for, hvad De
har besørget for mig; vær saa venlig at
lade mig vide, hvor meget jeg er Dem
skyldig. Ja, det er virkelig fatalt, man
ikke har nogle flere Penge, naar man
kunde have saa god en Anvendelse for
Dem.[sic]²

Jeg troer, De i et Par Breve har spurgt
om, hvad jeg syntes om Willumsen, og
jeg troer ikke, jeg har svaret Dem derpaa.
Vi syntes udmærket godt om ham de Par

Gange, vi saa ham, men sidste Gang
var han sammen med andre, og jeg fik
da ikke talt rigtig med ham. Imidlertid
har jeg været ved at faa en anden Opfattelse
af ham. Vi var lidt forbavsede over, at

[4]

han pludselig blev borte for saa i de sidste
Uger, vi tilbragte i Byen, saa vi slet
ikke noget til ham. Alting har jo i[sic]
imidlertid sin naturlige Aarsag, og
Aarsagen til hans Udebliven har jeg i
disse Dage faaet at vide, og deraf forekommer
mig værd at berette.

De husker jo, at Hjærteparret Slott-
Møller havde ikke Ord for, hvor daarlige
det fandt Willumsens Billeder; de husker
ogsaa, hvorledes Fru S-M. under min
Sygdom bad min Kone hilse mig gjen-
tagent og sige, at jeg ikke kunde forsvare
at rose Willumsen i Aar. Naa, jeg
vovede jo den Gang, som undertiden
ellers, at have min egen Mening, og
jeg skrev en Artikel, for hvilken Wil-
lumsen, da han første Gang mødte mig
i Kjbhn., sagde mig Tak med mange
erkjendtlige Ord. Min Artikel havde,
efter hans eget Sigende, formildet hans
Fader saa meget, at han atter havde
tillovet ham sin Understøttelse. Jeg
troede herefter, at Willumsen havde nogen

[5]

Grund til i hvert Fald i nogle Uger – jeg
er ikke fordringsfuld i den Retning – at
gjengælde de venskabelige Følelser, jeg nærede
for ham. Men Skæbnen – i Form af
Slott-Møllers – vilde det anderledes. Hjærte-
parret fik fat i Willumsen, fik ham
ophidset mod mig og fik ham indbildt,
at min Artikel var et "Tilbagetog". Jeg vidste
ikke noget herom, før jeg for nogle Dage

siden fik Brev fra skikkelige Christiansen, der havde været i Besøg hos Slott-Møllers. "I Samtalens Løb", skriver Christiansen, "fik jeg bl.a. at vide, at Grunden til at De ikke havde set noget til Willumsen var den;[sic] at De havde rakket hans Krukke ned i Deres Artikel om Skovgaard *)³ og da det var det sidste, som var tilbage fra Deres "Tilbagetog" i Deres første Willumsen-Artikel, saa kunde Fru Slott-Møller godt forstaa, (jeg vil tro det) at Willumsen følte sig krænket over en saa uforsvarlig (!) Medfart," – og dette var altsaa Grunden til hans Udebliven.

Som De maaske kan tænke Dem, delte jeg efter denne Efterretning min blideste

—

*) jeg benyttede, som De formodentlig ikke erindrer, deri Lejligheden til at sige, hvad jeg tidligere havde glemt, at Krukken som dekorativ Helhed var mislykket.

[6]

Følelser ligelig mellem Willumsen og Slott-Møllers, men efter at jeg igaar har faaet at vide, at W. alligevel har været og villet besøge os efter vor Afrejse, tænker jeg naturligvis med mest Elskværdighed paa det elskelige Hjærtepar i Vestervællinge. Ja, nu, da jeg har skrevet denne lange Beretning, kommer jeg i Tanker om, at De vil svare mig, hvad De før har svaret: "jeg har en Gang for alle lovet mig selv, at jeg ikke vilde blive Uvenner med Slott-Møllers". Og jeg vil kraftigt opmuntre Dem til at holde dette alvorlige Løfte, De saaledes har givet Dem selv, – ikke saameget fordi jeg egentlig beundrer den Karakterstyrke og det Mands Mod, det indeholder, mere som fordi det er et godt Løfte af den Grund, at det sandt at sige er meget ubehageligt

at have Hjærteparret til Uvenner.
Jeg vover at have det Haab, at De,
over for hvad mig angaar, har givet Dem selv et lig-
nende Løfte. Om jeg havde mistet mine
otte Fingre, vilde jeg dog i Øjeblikket
kunne tælle mine Venner paa dem.
Skriv snart igjen. Lev vel og vær
ved bedre Humør, end jeg.
Venligste Hilsener fran min Kone.
Deres hengivne
Emil Hannover

¹ Martin Adolph Hannover var bogtrykker, og stod bl.a. for trykningen af kataloget til Den frie Udstilling.

² Hannover kommenterer her på indholdet af Rohdes nylige brev dateret 14. juni, hvori sidstnævnte ærgres sig over, at Hannover ikke har adgang til sin svigerfaders formue; senest var værker af van Gogh indenfor rækkevidde på en udstilling i Haag, hvor Rohde indkøbte "Landskabet ved St. Rémy" for Oscar Wandel.

³ Se Hannovers anmeldelse af Den frie Udstilling i Politiken 28. maj 1892, hvor han i forlængelse af sin omtale af Joakim Skovgaards forarbejde til dekorationen af et lerrad, "Eva og Slangen", runder J.F. Willumsens "Familievasen" med ordene "Der er jo nok i Willumsens keramiske Forsøg Partier, som i Henseende til stort Snit ikke staar tilbage for dette Udkast, men det er som dekorativ Helhed mislykket."

Sittichsberg Kärnastall
17. VI. 97.

Kjære Rohde,

De finder det sikkert utaknemligt af mig, at jeg ikke paaskjønner Deres lange Brev og interessante Optegnelser vel at skrive lidt hyggeligere til Dem. Grunden til, at De saa sjældent hører fra mig er dog ikke Mangel paa Taknemlighed, men kun den naturligt støre og iaktagerede Tilstand, i hvilken min Forstand er ~~ikke~~ kommen i Omgivelserne herovre. Mit Arbejde har jeg næsten helt lagt bort i Følelsen af denne Tilstand. Dagen gaaer, uden at jeg vil hvæles, med at bade og spise og spatsere og snakke med et Par af de mindst iaktagerende Exemplarer af Gæsterne. Mellem disse føler jeg mig mest tiltalt af en gammel Hverdsfagst fra Vjöring, og han er dog Väjremant, hvoraf De kan slutte Dem til min Nøjagtighed

min Kone er tillagen et Par
Guld i Vægt, men ellers mærker
hun ingen synlig Forandring.
Endnu vil jeg ikke, om vi midt i
næste Maaned tager til Norge,
eller om vi bliver her. I sidste Fald
har jeg dog faaet tilstaaet en lille
ferie for at tage til Kjøbenhavn
og faa forfrisket min Vejerve. Den
varme Sommer, saer De tilbragt
os at have haft, har ikke været
videre varm, siden vi kom hertil;
eller rettere sagt: her har været
håndskoldt, og regnet har det, og
muligheden har da været usenfor.
Og usenfor har vi det saa smaat,
at vi ikke kan bløde os paa om
morgenen uden at sætte Møblene
(det er forresten kun to Stole) op i
Sengen, og maaske bliver stegt i
Felt, og Vinen kan ikke drikkes,
og Osten er begyndt at 150 Hønder,

2

og Overlegen er en uvisstende Laban, —
kort sagt: her er hjemligt og hyggeligt og
iblandt nationalt.

Da min Bror skal i, siger Dem, at
han havde sendt Dem Begjæringen for
Katalogns Trykning, da han et Stet
havde læst is en Avis, at De var
hjemkommen. Han beder mig tilføje,
at det alldeles ikke haster med Detaljerne.

De skal have Tak for, hvad De
har besøgt for mig i vor saa venlig at
lade mig vide, hvormeget is er Dem
skyldig. Ja, det er virkelig fatalt, men
har ikke nogle flere Penge, naar man
kunne have saa god en Anvendelse for
Dem.

Jeg troer, De i et Par Breve har spjælt
om, hvad is sigtes om Wilhelmien, og
is troer ikke, is har svaret Dem derom.
Vi sigtes iidsmarkedet gætt om ham de Par
Gange, vi saa ham, men sidste Gang
var han sammen med andre, og is fik
Da ikke talt rigtig med ham. Imidlertid
har is været vel at faa en anden Opfattelse
af ham. Vi var lidt forbavsede over, at

han pludselig blev borte for os; de røde
lys, vi tilbragte i Byen, og vi blev
ikke noget til ham. Alting skete, og
imidlertid sin naturlige Aarsag, og
darsagnet til hans Udblivelse har vi
disse Dage faaet at vide, og det forekommer
mig værd at berette.

De husker jo, at Hjerteparret Stolt
mælte ham i sine Ord for, hvor daarlige
det fandt Willumsens Billede; de husker
ogsaa, hvorledes Fru S-M. under min
Sygdom bad min Kone hilse mig, og
sagde, og siger, at jeg ikke kunde forsvare
at rose Willumsen i Aar. Naar, og
sagde jo den Gang, som undertiden
ellers, at han min egen Mening, og
jeg skrev en Artikel, for hvilken Wil-
lumsen, da han første Gang mødte mig
i Kjøben, sagde mig Tak med mange
erkjendelige Ord. Min Artikel havde,
eftersom hans eget Dyrke, fremvidet hans
Tale saa meget, at han altid havde
tilkædet ham sin Understøttelse. Og
trods herefter, at Willumsen havde nogen

grund; her i hvert Fald - nogle Uger - og
i ikke fortryngfuld i den Retning; - at
nøjagtigt og uerskabelige Følelsen, og nærede
for ham i Mine Skæbne - i Fortid og
Slott - møllers - ville det at forlæses. Hjerte
parret, fik jeg i Willumsen, fik han
ophidset med mig, og fik han indbillede,
at hans Artikel var et Tilbagekast. I sidste
ikke noget herom, for i to nogle Dage
siden fik Per fra skibetlige Christianen,
der havde været i Besøg hos Slott - møllers.
I Samtalen Lob, skrive Christianen,
- fik i bl. a. at vide, at Grundten til at de
ikke havde set noget af Willumsen var
den; at de havde raktet hans Krølle
med i deres Artikel om Skovgaard. Og
det var det rigtige, som var tilbage fra den
Tilbagekast i deres første Willumsen - artikel,
som kunde den Slott - møller godt forstaa
(og vil tro det) at Willumsen følte sig
krænket over en saa uforsvarlig (!)
Medfart, - og dette var altsaa grunden
til hans Udbliv.

Som de minste har tænkt derom, det
og efter denne Efterretning mine blifvete

I bemærket, som de formodentlig ikke erindrer,
deri Lejligheden til at sige, hvad i tilige havde
blevet, at Krølle som dekorativt Vellet var
miskyldig.

50.

Følelsen ligelig mellem Willhansen og
Slott: Möllers, men efter at jeg igaar har
faaet at vite, at W. ^{alligevel} har været og villit
berøge os efter vor Afsigelse, tænker jeg
naturligvis med mest Elskværdighed paa
det elskelige Hjertepar i Vestervallinge.

Ja, nu, da jeg har skrevet denne
lange Beretning, kommer jeg i Tanker om,
at De vil svare mig, hvad De for har
svaret: "Jeg har en Gang for alle lovet mig
selv, at jeg ikke vilde blive Uvenner med
Slott: Möllers". Og jeg vil kraftigt opmuntre
Dem til at holde dette alvorlige Løfte, De
saarledes har givet Dem selv, — ^{saa meget} ikke forsi
jeg ~~gaaet~~ beundrer Dem Karakterstykke og
Det Maats Maat, det indholdet, ^{som} ~~saa~~
fori det er et godt Løfte at den Grund,
at det sandt at rige er meget ubehageligt
at have Hjerteparret til Uvenner.

hvad jeg vover at have det Maat, at De,
hvad ^{angaaer} mig ~~har~~ givet Dem selv et lig-
nende Løfte. Om jeg havde mistet mine
alle Fingre, vilde jeg dog i Gjældelighed
kunne tælle mine Venner paa Dem.

Skriv snart igjen. Lev vel og vær
vel betre Himmer, end jeg.

Venligste Hilsener fra ^{mit} Kone.

Deres hengivne
Emil Harnover